ROMAN JELIĆ

NINJANI U ZADARSKIM CRKVENIM MATICAMA XVI I XVII STOLJEĆA

Povoljan geografski položaj i plodnost tla omogućili su formiranje značajnijeg ljudskog naselja na teritoriju Nina još u vrlo davno vrijeme. Na tom području pronađeno je obilje fragmenata glinenog posuđa i kamenog oruđa iz doba neolita.[1]

Za ilirske ere, Nin je bio jedan od važnijih centara plemena Liburna. O tom svjedoče brojni grobovi i nalazi fibula, kopča, nakita i drugih predmeta.[2]

U periodu rimske vladavine, Nin je municipij sa svim atributima povezanim s tim pojmom kao što su pravilne ulice, forum, vodovod, hramovi i druge javne zgrade, kipovi careva i božanstava, gradski bedemi itd. Ruševni ostaci tih građevina vide se i danas u Ninu, a u zadarskom Arheološkom muzeju kao i u Arheološkoj zbirci u samom Ninu ima dosta eksponata iz tog vremena. Mnoge stvari vjerovatno još krije zemlja.

Hrvati se naseljuju u Ninu odmah po svom dolasku u ove krajeve početkom VII st. Oni brzo obnavljaju i popravljaju Nin, koji je bio oštećen u seobi naroda, i čine ga centrom jedne od svojih važnijih županija. Tu župan Godežav ovjekovječuje svoje ime na arhitravu ulaznih vrata crkvice sv. Križa. U doba kneza Višeslava Hrvati u Ninu primaju kršćansku vjeru. Nin u IX st. postaje sijelo hrvatske biskupije, koja s prekidom od X—XI st. traje sve do njezina ukinuća 1828. U Nin dolaze i u njemu borave knezovi, župani i banovi. U njemu imaju dvor hrvatski narodni vladari. U Ninu se održavaju skupovi, sabori i sudišta. Tu se pišu kraljevske isprave, povelje i darovnice. U ovom

[1] Š. Batović, Neolitski ostaci iz Nina i njihov položaj u okvirima neolita na Mediteranu, Diadora, sv. 3, vol. 3, str. 5—40, Zadar 1965.

[2] Enciklopedija Jugoslavije, knj. VI, str. 294, Zagreb 1965. (Suić M.).

periodu grade se samostani i podižu mnoge crkve, koje poznate ličnosti obdaruju dragocjenim relikvijarima velike umjetničke i historijske vrijednosti. Veći dio toga je porušen u toku vjekova, a nešto je još ostalo kao dokaz prošlih slavnih dana kad je Nin bio jedna od prijestolnica narodne države.[3]

Po izumrću hrvatske narodne dinastije Nin je i dalje ostao centar županije sve do 1205, kad poveljom kralja Andrije II, postaje slobodnim gradom s velikim vlastitim teritorijem, koji se proteže od otoka Vira obalom mora do granice Zadra kod Dikla i dalje sredinom Bokanjačkog blata preko Briševa do raskršća »Peti puti« kod današnjeg Smilčića, pa do Novigradskog mora. Ninski distrikt je zahvaćao i dio Podgorja od Tribnja do Konja, od mora do visova Velebita.[4] Poput drugih gradova u ovo vrijeme i Nin je imao svoj statut odnosno propise po kom se upravljalo i sudilo.[5] Na čelu komune je stajao knez izabran od gradskog vijeća sastavljenog od plemića koji od reda nose hrvatska prezimena kao: Bojko, Boršić, Bošković (Boscho), Bristvić, Butković, Dišković, Dminšić, Filipović, Franolić, Gušić, Jamometić, Jurislavić, Kašić, Kometić, Kornelić, Kumičić, Ljubislavić, Makarunić, Manzar, Marinčić, Marković, Marojević, Milgostić, Parenci (de Parentio = iz Poreča), Pribinić, Pritičević, Prodanović, Radoslavić, Ratković, Rušić, Slavogostić, Šegotić, Škornić, Tolimirović, Zoranić i dr.[6] Uz kneza je neko vrijeme bio i potestat. Tu se još nalaze od vijeća izabrani suci, istražitelji, kancelar, rizničar, tribuni i kapitani.[7] Vijeće uzimlje u slu-

[3] L. Jelić, Hrvatski spomenici ninskog područja iz doba narodnih hrvatskih vladara, Djela JAZU, knj. XIX, Zagreb 1911.

[4] V. Valčić, Granice ninske županije, Rad JAZU, knj. 288, Zagreb 1952.

[5] G. Praga, Atti e diplomi di Nona, estratto dall'Archiv. stor. per la Dalmazia, vol. XXI e XXII, Roma 1936, str. 41—42, dok. XXI i str. 47—48, dok. XXVI. Ninski statut se ovdje spominje 15. I 1363. i 6. XII 1366. ponovno. Kasnije, u doba mletačke vladavine, postojao je »Statut lige kotara ninskoga«, koji je objavio P. Karlić u Vjesniku hrvat. arheol. društva, nova serija XII, Zagreb 1912. — Liga kotara ninskoga se spominje u: G. Praga, o. cit. dok. LXXXVII, str. 108 (1473. god.).

[6] Praga, o. cit. U mnogim dokumentima »Atti e diplomi di Nona« nalaze se imena ninskih plemića, kojih ima nekoliko desetaka. Vidi dok. XXXII, str. 57, od 15. II 1383, zatim dok. LXXXVI, str. 105, od 15. VI 1471, dalje dok. CV, str. 126 itd. Posebne podatke o ninskom plemiću P. Zoraniću, poznatom hrvat. pjesniku donosi S. Antoljak u »Novi podaci o hrvat. pjesniku P. Zoraniću«, Građa za povj. književ., JAZU, knj. 22, Zagreb 1952. — Isti donosi brojne podatke o hrvat. plemstvu u »Izumiranje i nestanak hrvatskog plemstva u okolici Zadra«, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. IX, str. 55—115, Zadar 1962. — U trijemu franj. samostana sv. Frane u Zadru izložena je grobna ploča s obiteljskim grbom ninskog plemića Š. Bojka s natpisom »Hospitium pacificum heredum eximii et magnifici viri nobilis domini Simonis de Boyco«. Nema na ploči godine, vjerovatno je izlizana, jer je ranije stajala u crkvi na podu.

[7] Praga, o. cit., dok. XXXII, str. 57. i str. 8—9.

žbu kao plaćenike notare, liječnike i kirurge.[8] U ovo vrijeme slobodne komune knezovi su članovi poznatih hrvatskih plemićkih rodova Šubića,[9] Gusića[10] i Mogorovića[11] kao i pripadnici zadarske poznate loze Grisogonis.[12] Jedan potestat se zove Vučina,[13] a drugi je Bartul od roda krčkih knezova.[14] I biskup je u to doba bio Zadranin od poznate obitelji Matafarić.[15] Kroz cijeli ovaj period sve do 1409. Nin je u sklopu Hrvatske odnosno ugarsko-hrvatske krune. Jedino u tridesetgodišnjem intervalu od 1328. do 1358. Nin priznaje mletačku vlast.[16]

Sramotnom transakcijom Vladislava Napuljskog i Nin je 1409. s ostalom Dalmacijom prodan Mlečanima. U zagrljaju pandža mletačkog lava, koji ga davi četiri stoljeća, Nin brzo umire. Predstavnik političke vlasti je od sada knez Mlečanin, koji je u mnogim stvarima podređen knezu Zadra. Domaće plemstvo, raniji nosilac komunalne slobode i vlasti, gubi političku funkciju.[17] Teritorij ninske komune se smanjuje na račun Zadra,[18] a kasnije ga dobrim dijelom osvajaju Turci, dok

[8] T. Smičiklas, Codex dipl., sv. XI, str. 408, dok. 307, od 12. X 1347. Kao svjedok na dokumentu se navodi službenik ninske komune magister Ivan pk. Giricarda iz Citadelle, liječnik fizik u Ninu. God. 1383. ninsko vijeće izabire za svog liječnika fizika Meliusa iz Padove, za kirurga Angelusa Drisusa iz Venecije, a za brijača (barbitonsor) Ivana, kojemu je određena godišnja plaća od 25 dukata i posebni honorar za puštanje krvi, šišanje itd. God. 1428. spominje se i učitelj u Ninu (rector scolarum), kojemu se određuje plaća kao jednom vojniku ninske posade. Vidi Praga, o. cit. dok. XLVIII, str. 74.

[9] Praga, o. cit., dok. I, str. 21. God. 1284. bio je ninski knez primorski ban Pavao. Od god. 1297—1327. spominje se knez Juraj (Šubić, brat Pavlov). God. 1383. knez Nina je Vladislav »De Berberino«. Vidi dok. II—XI, str. 21—31, dok. XXXI, str. 56. — Cfr. V. Brunelli, Storia di Zara, Venezia 1913, str. 429 i dalje.

[10] Praga, o. cit., dok. XXXIII, XXXV i XXXVI, str. 58, 61 i 63. God. 1384, 1386. i 1389. bio je knez Nina Budislav Gusić, sin kneza Budislava.

[11] Praga, o. cit., dok. XXVI, XXVII i XXX, str. 47, 50 i 54. God. 1366, 1367, 1373. i 1381. navodi se knez Nina Novak (Petrović) od roda Mogorovića.

[12] Praga, o. cit., dok. XXI—XXIV, str. 41—45. Od god. 1363—1365. je knez Nina Zadranin Ivan de Grisogonis.

[13] Praga, o. cit., dok. II—IV, str. 21—24 Od god. 1297—1302. potestat Nina je Vučina.

[14] Praga, o. cit., dok. X i XI, str. 29—31. God. 1325. i 1327. bio je potestat Bartul Fridrihov (sin krčkog kneza). Dužnost potestata Nina vršio je i Bajamonte Tiepolo, koji je imao rodbinske veze sa Šubićima, inače mletački zavjerenik i prognik. Vidi dok. VI—IX, str. 26—28 (1313—1322). — Cfr. Brunelli, Storia di Zara, Venezia 1913, str. 449.

[15] Praga, o. cit., dok. XXI—XXXV, str. 41 i dalje. Dimitrije de Matafaris, Zadranin je prema spomenutim dokumentima ninski biskup od 1363—1386.

[16] Praga, o. cit., dok. XI i XII, str. 31—33. — Enciklop. Jugosl., knj. VI, str. 294.

[17] Praga, o. cit., str. 11. Praga i sam priznaje gušenje slobode od strane Venecije.

[18] Praga, o. cit., dok. L, str. 75; dok. LVII, str. 80; dok. LXXXV, str. 105; dok. LXXI, str. 92.

konačno ne bude sveden na nekoliko susjednih sela.[19] Nin tako gubi svoje dotadašnje značenje i važnost slobodnog grada s velikim vlastitim područjem, a da se i ne govori o njegovu ranijem položaju kad je bio centar županije i kraljevska rezidencija.

Uz ovaj politički udes, Nin su snašle još dvije teške nevolje, koje su ga sasvim uništile. To je malarija i tursko-mletački ratovi. Tako se i ovdje obistinila ona narodna poslovica da nesreća nikad ne dolazi sama.

II

Prve meni poznate vijesti o malariji u Ninu potječu iz 1348. god., kad je zaključeno da se zbog slabe naseljenosti uslijed velikog pomora dozvoli useljavanje novih stanovnika pod uvjetom da nisu sumnjivi.[20] Razumije se, da nisu politički sumnjivi Mlečanima, jer se to dešavalo za njihove vladavine nad Ninom. Iz podataka koji slijede vidi se da je smrtnost bila uzrokovana malarijom. Interesantna je koincidencija izbijanja bolesti i pomora s prokopavanjem prevlake koja je spajala Nin s kopnom. Taj pothvat su izvršili Mlečani 1346. god. radi lakše obrane Nina od neprijatelja. Bilo je to za vrijeme rata koji su Mlečani vodili s ugarsko-hrvatskim kraljem Ljudevitom Velikim Anžuvincem. Time su dotadašnji poluotok na kojem je podignut Nin pretvorili u otok koji je opkoljen širokim jarkom.[21] Vjerovatno su tim radovima Mlečani izvršili i neke promjene na ušću jaruge Ričine, koja se izlijevala u nutarnju luku što oplakuje otočić s Ninom, uslijed čega je došlo do stvaranja lokava i razmnožavanja komaraca, prenosnika malarije. Možda bi geološko sondiranje tog predjela moglo razjasniti ovu pretpostavku. Više je nego vjerovatno da prije u Ninu nije bilo malarije, jer se ona ne spominje, a teško je zamisliti da bi se Nin mogao razviti u bilo kakvi centar da je u njemu harala malarija. Tek od sada se spominje slabi zrak u vezi s jarugom, iako se nije znalo za pravog prenosnika bolesti — komarca, koji se razmnaža u barama i lokvama.

Nije nam poznato da li je spomenuta odluka o doseljavanju novih stanovnika imala učinka. Mlečani su doskora, 1358. istjerani iz Nina i cijele Dalmacije.[22] Međutim iz godine 1363. imamo podatak da knez,

[19] Iza pada Zemunika i Poličnika i drugih sela u turske ruke (1571), ninski teritorij je sveden na 12 sela. Cfr. Ljubić Š., Commis. et relat. venet., tom. III (1553—1571), Relatio sindic. Dalmat. et Alban. Ant. Diedo, str. 19. — Tom. II (1525—1553), Zagreb 1877, str. 253, Itinerario di Giov. Bat. Giustinian (Nona).

[20] Praga, o. cit., dok. XXI, str. 41.

[21] L. Jelić, o. cit., str. 1, 2. — Marčić Brusina Lj., Ninski zaljev i bliža okolica, Priroda, časopis hrvat. prirodosl. društva, Zagreb, god. LVI (1969), br. 1, str. 27—28. Jelić piše da je prevlaka presječena sredinom XIV st., a Marčić navodi 1346. god. — Lj. Maštrović, Ninski govor, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. II, Zagreb 1955, str. 87.

[22] Š. Ljubić, Listine o odnošajih između južnoga slavenstva i mletačke republike, knj. III (1347—1358), Zagreb 1872, dok. DXLI, str. 368—371.

suci i vijeće ninskih plemića besplatno ustupa odnosno dariva 40 gonjaja zemlje u okolici Nina braći Ivanu i Juri pk. Čubrijana iz »Slavonije« tada nastanjenima u Ninu uz jedini uvjet da tu stalno ostanu.[23] Raniji mletački uvjet o sumnjivosti se sada ne spominje.

Godine 1409. Mlečani ponovno dolaze u posjed Nina. Mora da je stanje bilo slabo kad 1412. raspravljaju o tome da li će se Nin srušiti ili učvrstiti.[24] Ipak izgleda da su se odlučili na ovu drugu alternativu. Svjesni da je uzrok bolesti u Ninu jaruga Ričina, odlučuju Mlečani 1453. da pošalju na lice mjesta dva inženjera koji će proučiti pitanje izlijevanja jaruge u more na nekom drugom mjestu izvan luke.[25] Ne znamo kakav su izvještaj podnijeli inženjeri o tom pitanju vladi u Mlecima. Međutim znamo da Mlečani nisu učinili ništa, sve je ostalo po starom, jaruga se i dalje izlijevala u jarak oko otočića s Ninom, a malarija je nastavila svoje kobno djelo. Tek 1909. skrenuto je ušće Ričine u novo korito izvan luke, čime je mnogo učinjeno na rješavanju problema malarije u Ninu.[26] O slabom zraku i bolesti u vezi s jarugom ima dosta vijesti u izvještajima samih predstavnika vlasti vladi u Mlecima. Tako 1524. javlja Malatesta Baleono da su kuće u Ninu već mnogo godina sasvim ruinirane, a rječica da je zasula luku i gradski jarak pijeskom pa se on može pregaziti na mnogo mjesta.[27] Slično se izražava 1525. i B. Civran, koji kaže da je Nin sav jedna močvara.[28] O pokvarenu zraku zbog isparavanja jaruge govori i A. Michiel u svojoj relaciji 1557.[29] Sličan izvještaj podastiru 1559. sindici u Dalmaciji M. Bon i G. Erizzo, koji pišu da Nin ima 340 stanovnika, zrak je u njemu slab, a ulaz u luku zasut pijeskom.[30] Gen. prov. Z. da Lezze javlja 1571. da je Nin gotovo posve nenastanjen zbog slaba zraka.[31]

Tako zbog malarije stanovništvo Nina izumire i raseljava se, bježi u druga zdrava mjesta. Nin napuštaju plemići, građani i puk. Plaćeni gradski službenici bježe u Zadar i ostaju tamo danima, pa ih se mora pozivati da se vrate na dužnost uz prijetnju otpusta iz službe.[32] To čini i gradski knez, koji stanuje u Zadru. Nin ostavlja i kler, pa i sam

[23] Š. Ljubić, Listine, knj. III, dok. CXXXII, str. 88.
[24] Isto, knj. VI, str. 236.
[25] Isto, knj. X, Zagreb 1891, str. 14.
[26] L. Jelić, o. cit., str. 2.
[27] Š. Ljubić, Commis. et relat. venet., tom. I (1433—1527), Relatio illustris domini Malateste Baleono capitanei reversi ex Dalmatia.
[28] Isto, tom. I. Relatio Bertucii Civran comit. et capit. Jadre (1525), str. 183.
[29] Isto, tom. III, Relatio viri nobilis ser Ant. Michael olim consil Jadre (die 13 julii 1557), str. 101.
[30] Isto, tom. III, str. 112—136. Relatio di noi Michiel Bon et Gasparo Erizzo già sindici in Dalmazia (1559).
[31] Isto, tom. III, str. 249—267. Relazione di Zuanne da Lezze prov. general in Dalmazia (17. II 1571).
[32] Praga, o. cit., dok. XC, str. 110. Knez Nina Fr. Bon 1. VIII 1474. piše ninskom kancelíru Bat. di Marco da se odmah vrati iz Zadra u Nin, inače će ga otpustiti iz službe.

biskup koji 1475. papinskom dozvolom seli u Zadar zbog slaba zraka u Ninu. U Zadru je već i prije postojala zgrada u kojoj su stanovali ninski biskupi.[33] Papa Inocencija VIII daje 1488. izričitu dozvolu ninskim biskupima da mogu stanovati u Zadru zbog nezdrava zraka.[34] Kuća ninskih biskupa se nalazila u Zadru, u Ul. sv. Dimitrija, blizu gradskog kaštela.[35] Podataka o malariji u Ninu ima i u rukopisnoj knjizi »Liber rubeus«, djelu ninskog biskupa F. de Grassija, koji je svoj boravak u Zadru opravdavao liječničkim potvrdama.[36] Umro je relativno mlad u dobi od 44 godine i to u Zadru.[37] Ninske kuće ostaju prazne i ruševne. Praznine u stanovništvu se nastoje popuniti novim stanovništvom, što je ponovno odlučeno 1453. godine.[38]

III

Još jedna tragedija koja je zadesila hrvatski narod nije poštedjela ni Nin. Bili su to turski upadi, ratovi i osvajanja današnjih Ravnih kotara, koji su se u to vrijeme zvali Hrvati[39] ili Banovina.[40]

[33] Bianchi, Zara cristiana, II, Zadar 1879, str. 216.
[34] Isti, str. 217. — Praga, o. cit., str. 11.
[35] Isti, str. 216, 219.
[36] Arhiv Zadarske nadbiskupije, spisi Ninske biskupije. Tu se nalazi i »Liber rubeus«, na str. 346. i dalje ima više podataka o bolesti samog biskupa Grassija. Ovaj rukopis spominje Bianchi na str. 227, Zara crist. i misli da je nestao.
[37] Matice umrlih Sv. Stošije u Zadru, knj. V. Grassi je umro 5. II 1677, prevezen je u Chioggiu, svoje rodno mjesto. Međutim, Bianchi u Zara crist., str. 227, piše da je umro 1676. i da je zakopan u ninskoj katedrali.
[38] Vidi bilj. 25. God. 1453. je odlučeno da će se svakome tko hoće da se naseli u Ninu dati besplatno opć. zemlja.
[39] Ljetopis fra Šimuna Klimentovića iz Lukorana iz prvih godina XVI st. ... »tada pridoše turci najprvo u hrvate... pridoše turci u hrvate na božić« ...
Ljetopis fra Šimuna Glavića Šibenčanina, koji je boravio u samostanu u Zadru, nekoliko je godina mlađi od Klimentovićeva ljetopisa: »pridoše turci najpri u hrvate i učiniše veliko zlo od ludi i od blaga... tada pridoše turci u hrvate na božić i staše u hrvate 15 dni i učiniše velja zla... i ubiše dum ivana na rašćah (= Raštane) i dum luku na rašicah (Račice nestalo selo kod Gorice, Bianchi II, 410) i dum martina na mahurcih (nestalo selo kod Grusi, Bianchi II, 422) i dum jakova na tršćah (= Trsci, nestalo selo blizu Zemunika, Bianchi, Zara crist. II, 413) i dum vida na mirah (= Miranje danas pravoslavno selo) i dum stipana na rogove. — Ivan Kukuljević, Kratki ljetopisi hrvatski, Arkiv za povjesnicu jugoslavensku, knj. IV, Zagreb 1857, str. 34 i 39. Prema članku akad. dra Gušića B., Naše primorje, u Pomorskom zborniku, Zagreb 1962, str. 47.
[40] Š. Ljubić, Commis. et relat. venet. tom. II, Relatio ne di Zara di M. Ant. da Mula conte di Zara (1542), str. 170. Spominje da je gen. prov. Badoer doveo iz Banovine (Banadego) 5000 Vlaha 1538. Riječ Banovina za pojam Hrvatske nalazi se i u maticama Sv. Stošije. Vidi moju radnju »Stanovništvo Zadra u drugoj polovici XVI i početkom XVII st. gledano kroz matice vjenčanih«, Starine, knj. 49, str. 450... dal Banadego Anastasia.

Prvi turski upad iz Bosne u okolicu Zadra i Nina uslijedio je u prvoj polovici XV st. ili tačnije 1432.[41] Pljačkajući, paleći i robeći, Turci su stvarali nemir, strah i nesigurnost kod stanovnika, koji su zbog toga ostavljali svoja ognjišta i bježali na sigurnija mjesta. U toku XV st. zabilježeno je desetak turskih upada u ovaj kraj.[42] Godine 1482. župnici iz 42 sela zadarske i ninske biskupije opunomoćuju dvojicu svojih kolega koje šalju u Veneciju da mole vladu da ih oslobodi od plaćanja desetine, jer nemaju prihoda zbog stalnih turskih upada i navala.[43] U početku se narod sklanjao privremeno i ponovno se vraćao u svoja sela iza upada. Ali kad su navale postale češće i žešće, stanovnici su selili u udaljena mjesta i krajeve odakle se većina nije više nikad vratila u svoj kraj. Bježalo se u Zadar i na zadarske otoke, Hrvatsko primorje, Istru i Vojvodinu, a što je najgore i preko granice u tuđe zemlje, u Mađarsku, Austriju, Slovačku i Italiju, gdje prorijeđeni ostaci ovih izbjeglih Hrvata još i danas žive.[44]

U XVI i XVII st. vođeno je nekoliko tursko-mletačkih ratova. Turci su u tim ratovima osvojili veći dio Ravnih kotara, cijelu Bukovicu i Kninsku krajinu. Nadin i Vranu su zauzeli 1538, a Zemunik i Poličnik 1571. Tu su ostali sve do poraza pod Bečom 1684. Od zemalja na zauzetom području stvorili su Turci svoje veleposjede, zijamete i timare.[45] Pošto su zatekli malo stanovništva u osvojenim selima, to su radi obrade zemlje doselili svoje kršćanske podanike iz Bosne i Herce-

[41] S. M. Traljić, Zadar i turska pozadina od XV do potkraj XIX stoljeća, Radovi Instituta JAZU u Zadru, knj. 11—12, Zadar 1965, str. 203 i dalje. Prema tome ne stoji tvrdnja Bianchija da je prva navala na Zadar uslijedila 1468. (Vidi Bianchi C. F., Zara cristiana, II, str. 399. — Isti, Fasti di Zara, Zara 1888, pod raznim godinama počevši od 1468. dalje.

[42] Vidi bilj. 41. Traljić i Bianchi donose podatke o turskim upadima.

[43] Praga, o. cit., str. 117, dok. XCVIII od 29. V 1482. Evo imena tih svećenika: Iz zadarske biskupije: 1. Radmilo župnik Blaćana. 2. Juraj iz Rogova. 3. Pavao iz Stomorina sela. 4. Ivan iz Vrane. 5. Jakov iz Zablaća. 6. Pavao iz Tinja. 7. Matej iz Tuklječana. 8. Matej iz Sikova. 9. Grgur iz Bubnjana. 10. Ivan iz Hrašćana. 11. Stjepan iz Gorice. 12. Luka iz Račica. 13. Ivan iz Sukošana. 14. Kuzma iz Zemunika. 15. Grgur iz Poda. 16. Martin iz Bokanjca. 17. Matej iz Blata. 18. Bartul iz Brda. 19. Grgur iz Crnoga. 20. Ivan iz Murvice. 21. Dunat iz Crnogoršćine. — Iz ninske biskupije: 22. Kodanović Grgur iz Grbavac Luga. 23. Ivanko iz Gorice. 24. Ivan iz Podbrđana. 25. Petar iz Krnice. 26. Šimun iz Ljupča. 27. Andrija iz Ražanca. 28. Matej iz Slivnice 29. Juraj iz Posedarja. 30. Matej iz Podnovja. 31. Radovan iz Doca. 32. Cvitan iz Trnova. 33. Jure iz Praskvića. 34. Vid iz Čerinaca. 35. Mihovil iz Veljana. 36. Krešo iz Kobiljeglavića. 37. Jakov iz Tršćana. 38. Matej iz Trčaca. 39. Šimun iz Visočana. 40. Matej iz Mahuraca. 41. Jure iz Jasenova. 42. Matej iz Zatona. — Delegati za Mletke jesu: Ivan Bezek (Besech), župnik Opatičkog Sela i Andrija Stojmanić, župnik Poličnika. — Interesantno je da Gorica spada u zadarsku i ninsku biskupiju.

[44] Vidi literaturu u bilj. 41. — Zatim: V. Holjevac, Hrvati izvan domovine, Zagreb 1967, Matica hrvatska. — Commis. et relat. venet. tom. II, Relatio A. da Mula (1542) i tom. III, Relatio Crist. da Canal (1558).

[45] L. Jelić, Lički sandžakat i postanje mletačke krajine, Narodni koledar za god. 1898, Zadar, Matica dalmatinska.

govine pod imenom Vlaha bez obzira da li su katolici ili pravoslavni. Doseljeni Vlasi služili su i u vojsci kao martolozi[46] i zajedno sa svojim gospodarima pljačkali i napadali svoje sunarodnjake s druge strane granice u selima pod Mlečanima. Jedan dio tih Vlaha namamili su Mlečani iz Zadra obećavajući im razne povlastice, ako pređu na njihovu stranu. Tako ih je gen. prov. A. Badoer za vrijeme rata 1537—1540. preselio oko 1000 »dimova« (= obitelji).[47] Najviše Vlaha je uskočilo na mletačku stranu za vrijeme kandijskog rata (1645—1669) pod vodstvom svojih »harambaša« poznatih boraca protiv Turaka, popa Stipe Sorića, Županovića, Milkovića, Smiljanića, Mitrovića (Jankovića) i drugih. U ovom ratu Mlečani u Zadru od njih formiraju posebne krajiške vojne jedinice, koje predvođene domaćim zapovjednicima harambašama, srdarima i »kolunelima«, provaljuju preko granice na teritorij pod Turcima i osvećuju se za turske zulume, pale kuće, odvode stoku i dovode roblje.[48] Muške zarobljenike najčešće šalju na galije, a ženske drže kao kućnu poslugu, pošto su jedne i druge prethodno pokrstili.[49] Uz kršćansko ime pokršteni dobivaju najčešće i novo prezime, obično ono krštenog kuma, a to su u pravilu vojni komandanti ili predstavnici mletačke vlasti u ovom kraju.[50] Otuda kod nas ponekad nailazimo na strana prezimena kao Benzon, Delfin, Grimani, Korner (-eto), Morožin (Morosini) itd. Sve su to naši ljudi, najprije pomuslimanjeni, a zatim ponovno pokršteni Bosanci, koji često ni sami ne znaju odakle im potječe prezime, pa misle da su njihovi pređi doselili preko mora iz tuđe zemlje. A takva vjerovanja su kod nas podržavali i širili, iz poznatih razloga, naši prekomorski susjedi. Na taj način se tragično prolijevala krv našeg naroda s obje strane granice, a sve za tuđe interese, usprkos herojskih podviga koje je opjevao Kačić i narodna pjesma.

U ovim ratovima i pustošenjima nestala su zauvijek mnoga sela u Ravnim kotarima, koja su nam poznata samo po imenu, a za neka od njih ne znamo niti tačan položaj gdje su se nalazila.[51] Zemlja je ostajala neobrađena, eventualni usjevi opljačkani, oštećeni i zapaljeni,

[46] Enciklopedija Jugoslavije, knj. VI, str. 32, Zagreb 1965.

[47] Š. Ljubić, Commis. et relat. venet. tom. II, Itinerario di G. Giustinian (1553). Tom. III, Relatio A. Diedo (1553). Tom. III, Relatio viri nobilis domini Pauli Justiniani reversi capitanei Jadre (1553).

[48] B. Desnica, Istorija kotarskih uskoka, sv. I (1646—1684), Beograd 1950, i sv. II (1684—1749), Beograd 1951. Srpska akademija nauka.

[49] Matice zadarske župe sv. Stošije (vjenčanih, krštenih i umrlih) sadrže više imena muslimanskih pokrštenika iz Zadra i okolice.

[50] Vidi moju radnju Zadarsko nahodište, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. X, Zadar 1963, str. 256, 261—262. Uporedi Desnica, o. cit. I, str. 72.

[51] Bianchi, Zara crist. II, str. 399; S. Antoljak, Zadarski katastik 15. stoljeća, Starine JAZU, knj. 42, Zagreb 1949; Isti, Izumiranje i nestanak hrvatskog plemstva u okolici Zadra, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. IX. Zadar 1962; S. Ljubavac, Storica disertazione dei contado e territorio di Zara, La Domenica, Zara 1891, No 2, 4, 6, 8, 12 i 14; S. Gunjača, Srednjovjekovni Dolac kod Novigrada, Starohrvatska prosvjeta III serija, sv. 8—9, Zagreb 1963, str. 7—63.

stoka odvedena. Starosjedioci su se većim dijelom razbježali, izginuli ili su zarobljeni. Tako su opustošena i sela ninskog teritorija. Sam Nin je teško stradao u više navrata. Tri puta je rušen u ratu (1538, 1571. i 1646).[52] Najgore je stradao 1646, kad je po naređenju gen. prov. Foscola, a uz odobrenje mletačke vlade, najprije zapaljen, a zatim srušen topovima s mletačkih ratnih brodova. Mlečani ga nisu mogli braniti, a nisu htjeli da neoštećen pade u njihove ruke. O ovim događajima ima mnogo podataka u raznim službenim spisima onog vremena, u izvještajima mletačkih službenih predstavnika u ovim stranama kao i u opisima raznih pisaca, među kojima ima i savremenika nemilih događaja.[53] Ja ću se ovdje ograničiti samo na nekoliko relacija mletačkih magistrata, koji opisuju Nin.

Zadarski knez Barbadico javlja 1528. da je okolica Nina većim dijelom neobrađena zbog straha od Turaka i martologa, a u Ninu da ima mnogo porušenih kuća.[54] Knez i kapitan Zadra B. Civran 1525. kaže da se Ljubač običavao davati u najam za 600 dukata godišnje, a sada se dobiva samo 300 dukata, zbog turskih navala je gotovo posve nenastanjen.[55] B. Giustinian u svom poznatom putopisu 1553. piše da je prije rata u Ninu bilo mnogo lijepih kuća i dosta plemića, a u zadnjem ratu (1537—1540) da su kuće porušene, a grad je sada rustificiran, u njemu živi 150 stanovnika koji su seljaci, dok u okolici Nina ima 400 stanovnika.[56] Iste godine 1553. A. Diedo izvještava Mletke da su Nin napustili njegovi stanovnici, u Ninu da ima malo slabih seljačkih kuća, u ratu da je porušen od Turaka koji su ga bili osvojili, ali ga nisu zadržali.[57] Godine 1554. javlja knez Zadra A. Civran da su u Ninu porušene kuće i gradske zidine.[58] M. Bon i G. Erizzo govore da je Nin porušen u ratu, neugledan i napušten.[59] Slično izvještava i Z. da Lezze 1571. i kaže da je Nin posve zapušten, pa je Savornjan htio da ga sruši.[60] Najgore je Nin stradao, kako rekosmo, 1646, kad je zapaljen i

[52] Enciklop. Jugosl., knj. VI, str. 294; Bianchi, Zara crist. II, str. 183; Š. Ljubić, Commis. et relat. venet. tom. III, Relatio A. Diedo (1553); Isti, Relatio M. Bon et G. Erizzo (1559). Obje relacije spominju rušenje Nina u zadnjem ratu (1537—1540), dok Enciklop. i Bianchi spominju rušenje samo 1571. i 1646.

[53] F. Difnico, Historia della guerra di Dalmazia (1645—1671), La Domenica, No 43, Zara 1890. — Ispisi fra Dane Zeca iz Vatikanskog tajnog arhiva, Hist. arh. u Zadru, rkp. kut. 76; Š. Ljubić, Commis. et relat. venet., tom. II str. 113, Descritione della guerra tra la serenissima republica di Venetia e sultano Solimano imperator de Turchi l'anno 1537. di Fr. Longo; A. Benvenuti, Storia di Zara (dal 1409. al 1797), Milano 1944.

[54] Š. Ljubić, Commis. et relat. venet., tom. II, str. 41—46, Relatio ser Victoris Barbadico qui fuit comes Jadre (1525).

[55] Isto, tom. I, Relatio Bert. Civran qui fuit comes Jadre (1525).

[56] Isto, tom. II, str. 190, Itinerario di Giov. Bat. Giustinian (1553).

[57] Isto, tom. III, str. 19, Relatio A. Diedo (1553).

[58] Isto, tom. III, str. 55—57, Relatio A. Civrano comitis Jadre (1554).

[59] Isto, tom. III, str. 129, Relatio di M. Bon et G. Erizzo (1559).

[60] Isto, tom. III, str. 249—267, Relatione di Zuanne da Lezze prov. gen. in Dalmazia (1571).

srušen. Prema Bianchiju,[61] požar je prvi podmetnuo u svoju kuću ninski plemić i historičar Nina dr Ivan Kašić, koji je zatim s tornja Sv. Stjepana u susjednom Zatonu sa suznim očima promatrao nestajanje svog rodnog grada i o tom na hrvatskom jeziku ispjevao prigodnu pjesmu u kojoj uspoređuje Neronovo veselje nad požarom Rima i svoju sadašnju tugu i bol. Ovom zgodom Nin su napustili svi stanovnici, a u Zadar su prenesene crkvene relikvije, knjige i ruho.

Godine 1667. ninski biskup F. de Grassi je obnovio katedralu u Ninu i nastojao je da s plemićima, koji su se bili razbježali i ponovno vratili, i s ostalim stanovnicima uskrsne ugasli grad. Bilo je popravljeno oko 50 kamenih stanova, kaže Bianchi. Izvršena je ponovna podjela zemlje stanovnicima, jer su prijašnje međe bile izbrisane. Zemlja je dodijeljena i novim naseljenicima. Ali Nin se više nije nikad obnovio onakav kakav je nekoć bio.

IV

Iz kratka pregleda historijskih zbivanja vidljivo je koji su uzroci doveli Nin od cvatućeg gradića jedne slobodne komune do porušena i bolježljiva sela. Tri su bile nedaće:

1. gubitak političke slobode 1409. godine,
2. malarija koja se javlja sredinom XIV stoljeća i
3. turski upadi, ratovi, pustošenja i osvajanja od XV do XVII stoljeća.

Nin je izgubio veći dio svog teritorija najprije na račun Zadra, koji je ubirao čak i one smanjene ninske prihode, a zatim na račun turskih osvajanja, dok konačno nije bio sveden na nekoliko susjednih, opustošenih sela. Sam Nin je nekoliko puta bio poharan, rušen i paljen.

Iz tih razloga se stanovništvo Nina znatno prorjeđuje i nestaje, odumire zbog malarije i seli se iz Nina. Pokušaji useljavanja novih stanovnika činjeni su već od sredine XIV st. Ali time se samo djelomično uspijeva nadoknaditi praznine u ljudstvu, jer se istovremeno ne uklanjaju i uzroci depopulacije. Novi doseljenici nisu građani nego seljaci. Tako se Nin rustificira, gradić se pretvara u selo s mnogo ruševina nekad lijepih zgrada i s malo stanovnika. Vjerovatno Nin nije nikad bio velik grad niti se mogao razviti na malom otočiću na kojem je smješten. Novi stanovnici su sigurno u početku bili iz susjednih sela i ninskog distrikta. Ali kad se kasnije teritorij smanjio, a sela opustjela od Turaka, praznine u stanovništvu su popunjavane novim stanovnicima Vlasima, koje su doveli Turci iz pozadine, iz Bosne, Hercegovine i Like. Oni su i sami uskakali na teritorij pod Mlecima, a dovodili su ih i harambaše, srdari i »koluneli«. Ovi doseljenici su u većini, a da-

[61] Bianchi, Zara crist. II, str. 188—191.

našnji stanovnici su potomci mješavine starosjedilaca i došljaka. Uslijed toga se promijenio i prvobitni čakavski u današnji štokavski govor. U taj problem bi etnolozi i jezikoslovci mogli unijeti dosta svjetla.[62]

Ninjani su se selili na razne strane kao i stanovnici ostalih kotarskih sela. Prvenstveno su Ninjani selili na zadarske otoke, zatim na Pag i Rab, a dobrim dijelom u susjedni, 18 km udaljeni Zadar, s kojim od 1409. dijele istu političku sudbinu. Mi te Ninjane u Zadru srećemo u raznim dokumentima, službenim i notarskim spisima. Jedno od tih vrela su i zadarske crkvene matice.

Katolička crkva uvela je vođenje matica od Tridentinskog koncila (1545—1563). Zadarska župa sv. Stošije, jedina župa u Zadru do 1832, posjeduje u svom arhivu matice krštenih (od 1569), krizmanih (od 1573), vjenčanih (od 1576) i umrlih (od 1597). Matice su vodili župnici stolne crkve sv. Stošije. Redovito su istovremeno bila po dva župnika. Oni su vršili vjerske obrede, ali po njihovu ili nadbiskupovu ovlaštenju, i drugi svećenici. U matice su župnici-matičari obično uz prezime i ime upisivali i druge podatke, kao zanimanje i mjesto porijetla za strance. Zbog toga je moguće u većini slučajeva u maticama pronaći i Ninjane. Matice su pisane na tada službenom talijanskom jeziku.[63]

[62] Lj. Maštrović, Ninski govor, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 2, Zagreb 1955, str. 87—140; Isti, Rječničko blago ninskog govora, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 3, Zagreb 1957, str. 423—465; B. Finka, Obalna toponomastika u sjevernoj zadarskoj regiji, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 6—7, str, 427—451, Zagreb 1960.

[63] Evo teksta rubrike o smrti dra Ivana Kašića:

Adi 27 dicembre 1698.

Molto illre. et eccte. Sigr. dottor Gio Cassio nella casa della sua propria habitatione ritrovandosi nella commune della Santa Madre chiesa in eta d'anni 73 in circa rese l'anima al Sigr. Iddio, et il di lui cadavere fu sepolto nella chiesa delli molto R. R. P. P. di San Domenico, fu confessato li 22 detto dal molto Rdo. Pre D. Mauritio Carminati della religion di San Benedetto, non si communicò per causa mal grave nella gola, fù munito col sacramento dell'estrema untione li 23 Dec. sudetto da me Sebastiano Gericei settemenario e curato del duomo di Zara.

Evo teksta rubrike vjenčanja Parenci Franice i kap. Vuka Draškovića:

Adì 25 detto (tj. 25. veljače 1675).

Premesse le doi denuncie in doi giorni continui la terza omessa per cause note all'Illmo. Monsr. Arcivescovo Parzaghi, ne constando alcun legitimo impedimeto Io D. Luca Vlatcovich curato de domo di Zara con licenza del sopradetto Monsr. Arcivescovo Parzaghi ho congionto in matrimonio con le solenità consuete per verba de presenti il Sr. Cap. Vuco Drascovich et Sigra. Franceschina figliuola del. qm. capn. Zuanne Parenzi precedenete le mie interogazioni et il loro mutuo consenso. Presenti l'illmo. Sr. Kavalier Zuanne Rados et il Sr conte Zorzi Posedaria.

Mi ovdje donašamo imena Ninjana samo iz malog dijela zadarskih matica i to iz matica vjenčanih 1576—1705. (izuzev period od 1613—1632, jer nedostaje odgovarajuća matica za to razdoblje, tj. knj. IV) i iz matica umrlih 1597—1701. To su knjige I—VI (izuzev m. vj. IV).[64] Imena sam svrstao radi preglednosti alfabetskim redom. Uz svako ime sam ubilježio nadnevak vjenčanja odnosno smrti, bračnog druga i crkvu u kojoj je dotični sahranjen. Tih imena ima ukupno 135.[65] Imena sam donio u hrvatskoj transkripciji i prijevodu (Giovanni = Ivan, Cassio = = Kašić itd.). Među njima ima i osoba koje striktno uzevši nisu Ninjani, ali su vezani uz Nin sa službom i sl. Tu spadaju 4 ninska biskupa i 3 kneza. Svećenika ima 9 i k tome 1 klerik. Od plemićkih obitelji navedeno je 8 prezimena, od kojih su s po nekoliko članova zastupani Kašić i Parenci. Ovo sigurno nisu svi Ninjani koji su se u to vrijeme nalazili u Zadru. Na osnovu ovih imena ne može se ni izdaleka rekonstruirati nekadašnje stanovništvo Nina. Možda će se moći jedino izvršiti neki manji ispravci i popuniti neke manje praznine. To bi bio skroman doprinos, kamenčić u šarenilu mozaika prošlosti Nina, koja još nije sasvim proučena.

Danas Nin ima 1823 stanovnika.[66] Pitanje Mlečana, Turaka i malarije je davno riješeno. Današnji stanovnici Nina nisu građani niti plemići, ali su zdravi i slobodni ljudi na svojoj zemlji. Uz poljoprivredu oni se bave malim ribarstvom, a mnogi zarađuju kruh radeći u mjesnoj solani i ciglani. Perspektive turizma su velike, iako tek u začetku. Osobito su velike mogućnosti za razvoj zdravstvenog turizma zbog ljekovitosti peloidnog mulja.

[64] Matice vjenčanih: knj. I (1576—1593), knj. II (1593—1604), knj. III (1604—1613), knj. IV (1613—1632) fali, u žup. uredu je nema, knj. V (1632—1655), knj. VI (1656—1706).

Matice umrlih: knj. I (1597—1617), knj. II (1617—1651), knj. III (1651—1667), knj. IV (1667—1674), knj. V (1674—1682), knj. VI (1682—1701).

[65] U mojoj radnji Stanovništvo Zadra u drugoj polovici XVI i početkom XVII st. gledano kroz matice vjenčanih, Starine JAZU, knj. 49, Zagreb 1959, obradio sam stanovništvo spomenutih matica iz navedenog perioda. Među stanovnicima Zadra je u tom periodu bilo 25 osoba iz Nina, koje sam uveo u ovaj sadašnji popis Ninjana.

[66] Prema podacima Stat. ureda Opć. skupšt. Zadar, stanovništvo Nina se kretalo kako slijedi:

Godina:	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1931.	1948.	1953.	1961.
Nin				272	316	392	556	651	667	632
Klanice			659	134	152	169	244	305	395	419
N. Stanovi				111	127	165	187	443	443	477
Grbe				68	72	85	144	217	254	295
Zaton			327	—	—	—	—	—	—	—
Svega:	857	850	989	585	667	811	1.131	1.616	1.759	1.823

SPISAK IMENA NINJANA
IZ MATICA ŽUPNE CRKVE SV. STOŠIJE U ZADRU

Matice vjenčanih od 1576—1705. (knjiga I, II, III, —, V i VI)

Matice umrlih od 1597—1701. (knjiga I, II, III, IV, V i VI)

1. Aliverić Kate Jurina iz Nina, vj. za Šibenčan(in) Ivana pk. Andrije iz Grusi 23. IX 1659, M. vj. VI,
2. Aliverić Martin iz Nina, vj. s Marijom sluškinjom g. Mih. Betti 5. II 1652, M. vj. V,
3. Andreis[67] — ninski biskup, apostol. delegat 29. I 1657, M. vj. VI,
4. Ante Tomin iz Nina, vj. s Brigočić Ružom iz Zadra 1588, M. vj. I,
5. Antica ud. pk. majstora Šimuna iz Nina, umrla 11. IV 1628, zakopana u Sv. Dominiku, M. umrl. II,
6. Arbisanić Kata Grgureva iz Nina, vj. za Beantidi Ivana iz Ferma 16. III 1634, M. vj. V,
7. Barbarić Anka Ivanova iz Nina, sluškinja »guvernatura« Vasilija S..., vj. za Zbica Vuka iz Brajčića, kaplara u četi kap. Ivana Antivari (= iz Bara) 15. VI 1656, M. vj. VI,
8. Barbaro Valentin, ninski knez, 45 god., umro 25. V 1682, zak. u Sv. Stošiji, M. umrl. V,
9. Bašić-a Jaga iz Nina, umrla 11. XII 1665, zakop. u Sv. Frani, M. umrl. III,
10. Bašić Kate pk. Vuka iz Nina, vj. za Vasilja Jerolima, težaka, 1. X 1657, M. vj. VI,
11. Batković Luce pk. Ive iz Nina, vj. za Markunić Šimu 29. X 16[illegible], M. vj. V,
12. Bellotti Horacije,[68] ninski biskup, umro 21. IX 1601, zak. u Sv. Frani, M. umrl. I,
13. Beni Anzula Petrova, dijete, umrla 6. I 1681, zakop. u Sv. Šimi, M. umrl. V,
14. Bertolini Kornelija ud. pk. Nikole, umrla 17. V 1682, zakop. u Sv. Frani, M. umrl. V,
15. Boban Jela Ivanova iz Nina, dijete, umrla 23. V 1670, zak. u Sv. Frani, M. umrl. IV,
16. Borali don Kristofor, kanonik ninski, 35 god., umro 16. VI 1685, zak. u Sv. Stošiji, M. umrl. VI,
17. Boško (Boschi) Jerka pk. Pavla iz Nina, vj. za Umiljenović Ivana iz Ražanca 24. XI 1652, M. vj. V,
18. Božić Martin iz Nina, vj. s Marelić Barbarom iz Grusi 2. VII 1659, M. vj. VI. Vjenčanje obavljeno u zatvoru (»nella prigione in torre«).
19. Božić Martin iz Nina, umro 2. VIII 1659, zak. u Sv. Krševanu, M. umrl. III,
20. Brezić Bare iz Nina, umro 10. IX 1647, zak. u Sv. Frani, M. umrl. II,
21. Bubičin-ica Uršula pk. majstora Šimuna iz Nina, umrla 3. VIII 1648, zak. u Sv. Šimi, M. umrl. II
22. Carić-a (Zarich-ia) Uršula, umrla 11. XI 1655, zak u Sv. Marceli, M. umrl. III,
23. Castelli Anzolo iz Vicenze, konobar ninskog kneza Bartula Minija, 26. god., umro 7. I 1683, zak. u Sv. Stošiji, M. umrl. VI,
24. Cimešić Frane iz Nina, vj. s Mandom sluškinjom 1576, M. vj. I,

[67] Bianchi, Zara crist. II, ne donosi među ninskim biskupima Andreisa. Međutim u »Status personalis et localis dioecesis sibenicensis et administraturae apostolicae partis jugoslavicae archidioecesis jadrensis. Anno domini 1928, Sibenici, str. 80. Series chronologica ecclesiae aenonensis, spominje se Trogiranin Fran. de Andreis kao ninski biskup 1653—1667.

[68] Bianchi, o. cit. II, str. 222, piše da je Bellotti umro u Zadru 1602.

25. Cotin (Zottin) Grgur iz Nina, umro 27. VII 1646, zak. u Sv. Silvestru, M. umrl. II,
26. Čubrić-a (Cubrich-ia) Kate iz Nina, umrla 31. XII 1657, zak. u Sv. Silvestru, M. umrl. III,
27. Čubrić-a (Xubrich-ia) Manda iz Nina, nastanjena u Zadru, 80 god., umrla 18. VI 1687, zak. u Sv. Silvestru, M. umrl. VI,
28. Dederčić (Dederceo) Šimun iz Nina, umro 14. IX 1620, zak. u Sv. Stošiji, M. umrl. II,
29. Delijesenović Jela pk. Petra iz Nina, vj. za Karamanović Luku majstora 1584, M. vj. I,
30. Dminšić Ivan, gospodin iz Nina, vj. s Turković-a Franicom 1611, M. vj. III,
31. Dminšić Nikola Franin iz Šibenika, topnik (»bombardier«) u Ninu, vj. s Profeta Lucom Mihovilovom 1587, M. vj. I,
32. Dubravčić don Martin, primicer Nina, umro 13. VIII 1627, zak. u Sv. Stošiji, M. umrl. II,
33. Fabijan don, kanonik ninski, vrši vjenčanje u Zadru 1601, M. vj. II,
34. Fabijanović Vid Petrov iz Nina, umro 25. III 1659, zak. u Sv. Mariji, M. umrl. III,
35. Falenović-a Margarita iz Nina, umrla 11. XI 1657, zak. u Sv. Marceli, M. umrl. III,
36. Fantović Bare Jakovljev iz Nina, vj. s Verona Katom Andrijinom iz Novigrada 15. I 1668, M. vj. VI,
37. Frletić Mate iz Nina, vj. s Beni Dianom pk. Karla Hijacinta 23. I 1656, M. vj. VI,
38. Gašpara kćer pok. Jure ninskog kirurga, vj. za Jerolima Todorovog, krojača, 1603, M. vj. II,
39. Grgić-a Margarita iz Nina, umrla 19. III 1655, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. III,
40. Grgičić Mate pk. Vukasa iz Nina, vj. sa Smoljan Stošom ud. pk. Andrije 20. II 1651, M. vj. IV,
41. Grličić Manda pk. Grge iz Nina, vj. za Sudarić Grgu iz Popovića 9. V 1655, M. vj. V,
42. Grličić Ružica ud. pk. Staniše, vj. za Blažić Pavla pk. Šime 16. V 1661, M. vj. VI
43. Grassi Frane,[69] ninski biskup, 44 godine, umro 5. II 1677, prevezen u Chioggiju, M. umrl. V,
44. Hojšić Ivan reč. Orleša iz Nina, umro 26. V 1646, zak. u Sv. Silvestru, M. umrl. II,
45. Hordić (Chordich) Manda ud. pk. Jure, 80 godina, umrla 18. X 1682, zak. u Sv. Stošiji, M. umrl. V — Vidi Kordić.
46. Hrbočić Jerka Barina iz Nina, nastanjena u Zadru, vj. za Zuvac Dominika pk. Ivana, vojnika iz Udina u četi kap. Jure Brkljačića, 25. XI 1674, M. vj. VI,
47. Ivan Marija, klerik biskupa Bellotti Horacija, umro 27. VII 1597, zak. u Sv. Frani, M. umrl. I,
48. Ivan iz Nina, vojnik na oružanom brodu, umro 30. III 1609, zak. u Sv. Silvestru, M. umrl. I,
49. Jatrić-a Kate pk. Andrije iz Nina, vj. za Budijević Ivana pk. Mate reč. Špaleta iz Dikla 5. V 1670, M. vj. VI,
50. Jazvić (Giazvich) Stane pk. Andrije, vj. za Mrzolić Tomu iz Grusi 18. VII 1666, M. vj. VI,
51. Jerolima iz Nina, umrla 30. X 1662, zak. u Sv. Frani, M. umrl. III,

[69] Vidi bilj. 37. Bianchi piše da je Grassi umro u Ninu i tamo zakopan u grobu bez natpisa.

52. Juras-ova Marija iz Nina, sluškinja kapitanice Mande Prahuljević-a, vj. za Beritati Fran., vojnika Ivana Krst. Fabrisa, 4. II 1657, M. vj. VI,
53. Kašić (Cassio) Frane, gospodin, 35 godina, umro 28. VI 1698, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. VI,
54. Kašić pl. Franica pk. Pavla iz Nina, vj. za Perinčić Šimu, gospodina (messer), 1577, M. vj. I,
55. Kašić Ivan, gospodin, vj. kum 1611, M. vj. III,
56. Kašić Ivan, doktor, vj. s Parenci Katom 1. XII 1644, M. vj. V. — Vj. po drugi put s Kapogrošo (Capogrosso) Nikolicom pk. Ivana 26. V 1653, M. vj. V, Vj. kum 1647, 1651, 1652, 1653, Umro u 73. godini, 27. XII 1698, zakopan u Sv. Dominiku, M. umrl. VI,
57. Kašić Kata, supruga dra Ivana rođ. Parenci, umrla 16. XI 1646, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. II,
58. Kašić Marija, kći dra Ivana, umrla 4. IV 1665, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. III,
59. Kašić Nikola, sin dra Ivana, dijete, umro 8. I 1676, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. V,
60. Kašić Nikolica, supruga dra Ivana rođ. Kapogroso, umrla 7. I 1676, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. V,
61. Kašić Tomica, kći dra Ivana, umrla 9. IV 1664, zak. u Sv. Dominiku, M. mrl. IV,
62. Kašić ..... al, dijete dra Ivana, umrlo 12. VII 1665, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. III,
63. Koletić Marija Matina, dijete, umrla 26. VIII 1672, zak. u Sv. Mariji, M. umrl. IV,
64. Kordić Tome Vukasov iz Nina, vj. s Justinom, sluškinjom g. Ivana Petrova, majstora zanata, 29. IX 1664, M. vj. VI. Vidi Hordić.
65. Kulešić Klara, (»una pietà da Nona«), umrla 27. V 1598, zak. u Sv. Kati, M. umrl. I,
66. Longo Nikola, knez ninski, vj. s Benja Kornelijom, ud. pk. kap. Frane, 24. X 1634, M. vj. IV,
67. Lucić Martin iz Nina, ubijen 5. X 1601. (»fù mazzato«), zak. u Sv. Dimitriju, M. umrl. I,
68. Lucija iz Nina, vj. za Šarlija Vuka iz Zadarskog Dračevca, 15. I 1661, M. vj. VI,
69. Lukšić Manda pk. Jure iz Nina, nastanjena u Zadru, vj. za Grgurinović Stjepana iz Pučišća na Braču, vojnika »guvernatura« Frlete u zadarskom kaštelu, 5. II 1673, M. vj. VI,
70. Lušić Kate pk. Jure iz Nina, vj. za Marelić Luku pk. Jure iz Grusi, 10. I 1665, M. vj. V,
71. Maličić Doroteja, ž. Grgina, 35 godina, umrla 9. XII 1672, zak. u Sv. Silvestru, M. umrl. IV,
72. Maličić Grgo iz Nina, vj. s Najčinović-a Doralicom iz Ljupča 30. VIII 1660, M. vj. VI,
73. Maličić Ivan, sin Grgin, dijete, umrlo 17. IX 1675, zak. u Sv. Frani, M. umrl. V,
74. Maličić Jerolima iz Nina vj. za Harlić Antu pk. Pavla iz Ljupča 30. VI 1652, M. vj. V,
75. Manda pk. Grgura iz Nina, vj. za Monacelli Petra, vojnika papine puk., 20. VIII 1665, M. vj. VI,
76. Margarita pk. Petra iz Nina, vj. za Jurjević Marka iz Duvna 1606, M. vj. III,
77. Marija sluškinja Vida Avogara, bivšeg ninskog kneza, umrla 29. VIII 1617, zak. u Sv. Roku, M. umrl. II,
78. Marija, kći majstora Zamarije iz Nina, umrla 6. XI 1632, zak. u Sv. Roku, M. umrl. II,
79. Mate, majstor iz Nina, vj. kum Bajolić Ivanu 1610, M. vj. III,

80. Matković Marko iz Nina, vj. s Ciprijanka Mandom Katinom 1577, M. vj. I,
81. Mandević (Mandevio) Blaž,[70] ninski biskup, vrši vjenčanje 1603, M. vj. II, Vrši vj. 17. XI 1642, vj. V, Umro 27. VIII 1645. Prenesen u Nin, M. umrl. II,
82. Medaković Luce pk. Mihovila iz Nina, vj. za Grgura Nikolina, mesara, 1577, M. vj. I,
83. Mirković don Augustin, ninski vikar, vj. kum 16. VI 1646, M. vj. V, Umro kao primicer i vikar ninski 20. V 1654, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. III,
84. Mirković Ante pl. iz Paga, nastanjen u Ninu, vj. s Tirabosco Bettom, ud. pk. Bernardina, 1579, M. umrl. I,
85. Mirković Luce iz Nina, vj. za Bilinić Nikolu 29. V 1650, M. vj. V,
86. Mirković Ivan iz Nina, vj. s Maranić Jerkom Franinom iz Bokanjca 23. II 1653, M. vj. V,
87. Milišević Frane, gospodin (messer) iz Nina, vj. s Jaša Margaritom pk. Nikole brodograditelja 1588, M. vj. I,
88. Marko, bačvar iz Nina, vj. kum 1582, M. vj. I,
89. Morović don Gašpar, vj. kum kap. Sudić Mihovilu iz Biograda 19. II 1651, M. vj. V, Vj. kum Maina Vuku iz Dubrovnika 7. I 1652, M. vj. V, Kanonik ninski, sprovodi u Zadru Pertiklas Matu, Vlaha, 26. V 1672, M. umrl. IV,
90. Parenci Andrija, sin majora Šimuna, dijete, umro 12. X 1684, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. VI,
91. Parenci Franica č. s. koludrica Sv. Marcele, umrla 1. II 1644, zakop. u Sv. Marceli, M. umrl. II,
92. Parenci Franica, kći pok. kap. Ivana, vj. za kap. Drašković Vuka 25. II 1675, M. vj. VI,
93. Parenci Ivan, kap., vj. kum 9. VI 1652, M. vj. V,
94. Parenci Mihovil, kap., vj. s Mida Franicom pk. »guvernadura« Andrije, 18. XI 1687, M. vj. VI,
95. Parenci Šime, gospodin (messer) iz Nina, vj. kum Milišević Frani iz Nina 1588, M. vj. I,
96. Parenci Šime, major, komand. fuste. Dne 24. XI 1684. umire njegov vojnik Bosotina Pavao, M. umrl. VI,
97. Pašić Pavao nastanjen u Ninu, vj. s Mansić Margaritom Lukinom iz Dobropoljane, sluškinjom majora Mida Andrije, 5. X 1677, M. vj. VI,
98. Perčić Stjepan Ivanov iz Nina, vj. s Karlović Ankom ud. pk. Stjepana Macedonija, 5. II 1659, M. vj. VI,
99. Perinčić Šime, gospodin (messer), vj. s Kašić Franicom pk. Pavla plemića, 1577, M. vj. I,
100. Perković-a Stoše Stjepanova iz Nina, umrla 23. XI 1618, zakop. u Sv. Marceli, M. umrl. II,
101. Pertiklas Mate, Vlah, nastanjen u Ninu, umro u Zadru 29. V 1672, zakop. u Sv. Ivanu, M. umrl. IV,
102. Publinka Jela iz Nina, umrla 7. X 1646, zak. u Sv. Ivanu, M. umrl. II,
103. Račić Jerka iz Nina, vj. za Matanić Šimu iz Ugljana 1601, M. vj. II,
104. Račić Nikola iz Nina, vj. s Franković Lucom pk. Petra iz Nina 26. X 1664, M. vj. VI,
105. Radetić Ante iz Nina, vj. s Brinci Dominikom 1606, M. vj. III,
106. Radetić Filip, gospodin iz Nina, nastanjen u Zadru, vj. s Lago Valerijom pk. Sebastijana 6. V 1658, M. vj. VI,
107. Radetić Justina pk. Ante, vj. za »paruna« (= brodovlasnika) Matu Kasana 24. XI 1650, M. vj. V,

[70] Bianchi, o. cit., str. 223, piše da je Mandevio umro 1624. i da je zakopan u crkvi sv. Krševana u Zadru.

108. Ražnjević Margarita pk. Pavla, vj. za Bulić Nikolu iz Poljica 24. VI 1663. M. vj. VI,
109. Ružić Gašpar, umro 5. V 1665, zak. u Sv. Marceli, M. umrl. III,
110. Skulić (Sculich) don Ivan, vj. kum Grgičić Mati, 20. II 1651, M. vj. V, Vrši vjenčanje u Zadru 1653. (kanonik Schiulich), 1661. i 1664, M. vj. V i VI,
111. Skulić (Schiulo) Jela iz Nina, vj. za Cortelini Ivana 1581, M. vj. I,
112. Skulić Ivanica (Schiulich) pk. Gašpara iz Nina, vj. za Dragoslavić Andriju Gašparova iz Dinjiške na Pagu 9. V 1666, M. vj. VI,
113. Stijić Anica pk. Jerolima iz Nina, vj. za Jović Jerka iz Ražanca 7. I 1652, M. vj. V,
114. Stijić (Stigich) don Ive, vj. kum 25. X 1648, M. vj. V,
115. Stijić (Stich) don Jure, arcipret ninski, umro 18. VIII 1656, zak. u Sv. Farni, M. umrl. III,
116. Stojić (Stoich) Manda pk. Jerolima iz Nina, vj. za Radobuljac Jerka Ivanova iz Vrsi 10. II 1653, M. vj. V,
117. Sorzeti Ivanica ud. pk. Ivana iz Nina, umrla 18. IV 1665, zak. u Sv. Frani, M. umrl. III,
118. Svilović Ivan pk. Jakova iz Nina, vj. s Raljačić Katom iz Luke (Dugi otok) 13. I 1664, M. vj. VI,
119. Svilović Šime iz Nina, dijete, umrlo 17. IX 1675, zak. u Sv. Frani, M. umrl. V,
120. Svirčić Manda Šimina iz Nina, vj. za Ražanić Juru iz Zatona 20. II 1662, M. vj. VI,
121. Šegotić Margarita Franina, umrla 8. XII 1663, zak. u Sv. Frani, M. umrl. III,
122. Šegotić Pavao Petrov iz Nina, vj. s Ciprijanka Margaritom Katinom 1580, M. vj. I,
123. Šegotić Pavao iz Nina, vj. s Pastorčić Mandom pk. Jure iz Paga 13. VIII 1657, M. vj. VI,
124. Šimun gospodin (messer) iz Nina, vj. kum Benja Marku 1587. i Nikoli iz Luštice 1596, M. vj. I i II,
125. Škavić Ivan, vojnik puk. Karla Benje, 23 godine, umro 30. III 1693, M. umrl. VI, Ne piše gdje je zakopan.
126. Telesmanić-a Kate iz Nina, umrla 16. V 1647, zak. u Sv. Dominiku, M. umrl. II,
127. Uršula pk. majstora Šime, vj. za Petra Turčina iz Islama 1608, M. vj. III,
128. Utković Margarita Petrova iz Nina, vj. za Lalić Matu, ljekarnika iz Zadra, 1608, M. vj. II,
129. Utković don Šime, ninski vikar, vrši vjenčanje 1593, M. vj. II,
130. Vidović-a Kate iz Nina, vj. za Danielli Zanpetra 1593, M. vj. II,
131. Vučić-a Luce, umrla 12. XI 1655, zakop. u Sv. Marceli, M. umrl. III,
132. Zanini don Aleksandar, primicer ninski, godina 50, umro 1. IV 1695, zakopan u Sv. Stošiji, M. umrl. VI,
133. Zaponci Ljudevit, gospodin iz Nina, vojnik-konjanik u četi majora Fr. Venture, vj. s Dereci Marijom, ud. pk. Ivana Krstitelja Salis iz Milana, 11. V 1687, M. vj. VI,
134. Zgajević Nikola iz Nina, vj. s Marijan Mandom pk. Frane, brijača, 1589, M. vj. I,
135. Zoričić Gašpar, umro 15. VII 1653, zak. u Sv. Silvestru, M. umrl. III.

NIN'S INHABITANTS IN THE ZADAR CHURCH REGISTERS OF THE 16TH AND 17TH CENTURIES

Summary

After the 14th century there began an intensive deterioration of that so far flowering town. This happed for three reasons: 1. The Venetian slav erule which had lasted for a full for centuries (1409—1797), 2. Malaria, which had made its appearance as early as the 14th century, and 3. Turkish invasions and wars from the 15th to the end of the 17th centuries.

Venice stifled all political freedom, took onto herself all revenues of the Nin commune, while the region of Nin lost some areas to the benefit of Zadar. Malaria caused great lethality, therefore the number of inhabitants diminished and migrates to other places. The Turks devastated the territory of Nin, by occupying it they reduced the area belonging to Nin until there remained not more than about ten villages. The town of Nin itself was badly ravaged, three times it was captured by the Turks and demolished. Under such circumstances the whole population abandoned Nin. An attempt at restitution and repeated settling did not quite succeed. The newcomers were peasants, the town was transformed into a rustic area. Most of the new arrivals came from the interior, mostly from Bosnia. They were brought by the Turks to till the land for them on the captured areas of Ravni Kotari. They were former Turkish subjects, Christians known under the name of »Wallachians«. The present inhabitants of Nin are the descendents of a mixture of the old-timers and these new arrivals, who are more numerous than the old-timers judging from the substitution of the old chakavian by the stokavian dialect of the Croatian language.

Those inhabitans of Nin who migrated settled down in more salubrious and safer places, the Zadar islands, the islands of Pag and Rab, went even as far as Istria, and most of them settled down in the neighbouring Zadar which was only 18 km. distant. Their names are met with in various official documents and notarial writings. Some such sources are also the church registers of the parish church of Sr. Stošija in Zadar, which come from the second half of the 16th century. In them are inscribed the names of Nin people who resided in Zadar permanently, temporarily or were on business there, and where they also married and death took them. Only from one part of these records 135 names from Nin were recovered. Among them there are Nin Princes, bishops, priests, noblemen as well as commoners. This small list may serve as a contribution in the reconstruction of the then population of Nin, which town today numbers 2,000 souls all told.